

גוף נפש רוח ונשמה – מה ההבדל?

האם אנחנו גוף בלבד ?

בודאי שלא. הגוף הוא כלי שבתוכו מולבשים כוחות רוחניים. הגוף הוא בשר שיש לו עיניים אף פה מוח וכו', אבל גם כל האיברים האלו הם לא האדם עצמו. כי הרי אם אדם יאבד חלילה יד או רגל, הוא עדיין יישאר הוא עצמו. אם כך- הגוף הוא רק עטיפה חיצונית וגשמית, של משהו רוחני.

אנחנו רגילים לקום בבוקר ולראות את העטיפה החיצונית שלנו משתקפת אלינו בראי.

פשוט התרגלנו כל כך, עד שמבלי לחשוב, אנחנו קוראים לעטיפה הזו - "אני."

אנחנו מאוד מודאגים מכל כתם וקמט שיש לעטיפה, ועלולים אפילו לקבל דיכאון אם העטיפה הזו שוקלת כמה קילוגרמים מיותרים מעטיפות של אנשים אחרים...

כן, אנחנו נותנים חשיבות מוגזמת לעטיפה של הגוף, והורגלנו לטפח אותה עד אבדן חושים, או ליתר דיוק עד אבדן כל פרופורציה.

כמות עצומה ביותר של אנרגיה מושקעת בהחלקת קמטיה של העטיפה, בהגמשת שריריה, ובקישוטה בבדים תפורים היטב אפילו לא 10% מתוך כל האנרגיה הזו - מושקעת בטיפוח מה שיש בתוך העטיפה, או לפחות בהכרות עם המהות הפנימית הזו. האם כאשר עטיפת הגוף נפגעת באופן קריטי, חלילה, בתאונה, או בפיגוע - האם האדם נעלם ? בודאי שלא.

אבל מה בכל זאת קורה, כאשר הגוף נפגע ?

מה שקורה הוא שאותו גוף - כבר לא יכול לשמש כלי לנפש, ולשאר החלקים הרוחניים ששכנו באותה עטיפה, ועליהם לצאת ממנה. אנחנו מכנים את התהליך הזה בשם מוות.

אבל האדם- שהיה קודם בתוך הגוף הזה לא נמס, לא התאדה, לא נעלם בהוקוס פוקוס. כי בתוך הגוף הזה הייתה אנרגיה.

אנרגיה חזקה, שאנשים רבים חשו בה.

ואנרגיה, כפי שאמר אלברט איינשטיין- איננה יכולה להעלם - היא יכולה רק לשנות צורה.

זהו חוק שימור האנרגיה.

כלומר- אם הייתה באדם החי אנרגיה כלשהי, וכולנו נודה שהיא אכן הייתה בו - הרי שהיא לא יכולה למות. רק הגוף יכול למות.

על הגוף נאמר בספר בראשית - "כי מעפר באת, ואל עפר תשוב"

וקהלת בפרק י"ב ז' - מסביר: "וישוב העפר על הארץ כשהיה, והרוח תשוב אל האלוקים אשר נתנה..."

אם כך, הגוף שלי הוא לא אני.

הגוף שלי - שייך לי.

למי הגוף שלי שייך? הוא שייך למהות רוחנית, שהיא אני. ביהדות קוראים למהות הרוחנית הזו נשמה, שהיא אור אלוקי, או אם נפרט יותר נוכל לחלק את הנשמה לשלוש קומות - **נפש, רוח נשמה**, ועוד שני חלקים גבוהים יותר הנקראים חיה ויחידה, שהם אורות מעודנים ודקים, שקשה לנו להתוודע אליהם, משום שיש להם אנרגיה גבוהה מדי שלא יכולה להצטמצם לתוך גוף גשמי, אבל יש לנו קשר איתן.

מה ההבדל בין נפש רוח ונשמה?

הנפש - היא החלק הרוחני הנמוך ביותר באדם, או הקרוב ביותר אל הגוף. כשאדם אומר - אני רעב, אני עייף - מי שאומר כך - זה לא הבשר של הגוף, שהוא עצם דומם בלי הנפש, אלא אומר זאת החלק הרוחני שמחיה את הבשר, שהוא הנפש.

הנפש - הוא כוח שמקיים את הגשמיות.

הנפש היא חיות שזורמת בדם האדם.

למעשה, נפש - זו מציאות רוחנית, של חיות, שקיימת בכל דבר בבריאה, ולא רק באדם.

לפי האר"י הקדוש, אפילו בדומם יש מושג של נפש - כלומר כוח שמחיה את הדומם.

אם ניקח לדוגמא אבן - גם לה יש סוג של נפש. סוג, ששונה כמובן מדרגות של נפש הקיימות בצומח, בחי או באדם.

זוהי מעין אנרגיה של קיום שמחברת את כל חלקי האבן - וגורמת לה להיות בעלת תכונות של אבן.

למים יש סוג חיות אחר, לכן למים יש נפש של דומם מסוג אחר.

אם לכאורה היה ניתן לשלוף את כוח החיות הזה מהדומם, הוא היה מתבטל, והופך לאפס

הנפש שבצומח - נותנת כוח של צמיחה לצומח. זוהי כבר אנרגיה יותר מפותחת מאשר בדומם.

הנפש של החי - מפותחת יותר, כי היא נותנת לבעל החיים את יכולת החיים גם לצמוח, וגם להתנועע, לאכול ולהגיב.

הנפש של האדם - יש בה את כוחות העפר של נפש הדומם, כוחות של צמיחה, כוחות של חיותיות וגם כוחות אנושיים של חשיבה, דעת,

אינטואיציה, דמיון יצירה שאיפות ורצונות, וכאן היא כבר נוגעת בתחום הרוח. כי כל הפעילות המנטאלית של האדם, מקורה בתחום הרוח, שהיא החלק העליון של הנפש.

הרות- אחראית על הרגש והדיבור שבאדם. סוד הדיבור – הוא סוד האדם.
האדם נקרא "מדבר" עפ"י תפקידיה של הרוח.
האדם הוא היצור היחידי בעולם שמסוגל להפוך תכנים מופשטים וחסרי צורה שיש במחשבה שלו-לתבניות ממשיות של דיבור.
תוכי מסוגל לחקות. אבל הוא לא יוצר מילים בעלות תוכן כמו – אהבה, למשל. בעלי חיים לא מסוגלים ליצור סמלים בעלי משמעות מעבר לטבע הגשמי שהוטבע בהם.

כשאדם מדבר על אהבה- הוא מדבר על מציאות רגשית שאין לה צורה או חומר, אבל המילים שהוא מדבר בהן, יוצרות נוכחות פיזית של רגש נעים, רוך, חיבה וכו'.

במילה אחת אפשר להחיות אדם או להרוג אותו.
למילים יש כוח עצום.

אם אדם צועק בכעס בחדר- בחדר מתמלא אנרגיות שליליות. לפעמים נכנסים לחנות מסוימת, ומיד יוצאים, למרות שהחנות מפוארת ויוקרתית, אבל מרגישים במקום אנרגיה לא טובה, שנוצרה מדיבורים שליליים. ולהיפך, לפעמים מקום קטן ופשוט מהווה מוקד משיכה רק משום שיש בו אנרגיות של חום וחסד.

כל זה – הוא תחום הרוח האנושית. לבעלי חיים - אין אותה.
הנפש נכנסת באדם מיד עם צאתו מהרחם, והרוח נכנסת באדם כאשר הוא מתחיל לדבר. לכן היא נקראת " **רוח ממלא** ". היא קשורה לא רק לחיות הבסיסית של הנפש, אלא לתכני החשיבה של האדם.
לפי החסידות- הנפש עצמה מתחלקת לשניים- לחלק נמוך הקרוב לגוף, ונקרא **נפש בהמית**, כי הוא מנסה להוביל את האדם לנטות אחר התאוות הבהמיות שלו, **ולנפש אלוקית**, שמושכת את האדם למעלה, כלפי הרוח והנשמה.

לאורך כל החיים, אצל כל אדם, בכל מדרגה, יש מאבק מתמיד בין הנפש האלוקית והנפש הבהמית. אותו כוח של יצר הרע, שפועל על האדם גם מבחוץ וגם מבפנים-מתלבש בתוך הנפש הבהמית ורצונותיה ותשוקותיה, כדי להרחיק את האדם מתכליתו כמתקן את עצמו ואת העולם, ולהשוות את צורתו לצורת בהמה שי בה רק את מה שטבוע בה, ואינה יכולה לפרוץ אל העל- טבעי, מעבר לגבולות החומר שלה.

המהות של הנפש (לפי ספרי החסידות והקבלה) – היא למעשה מציאות רוחנית דקה שנכנסת לגוף החי בשעת היצירה שלו, ובונה את הגוף, ואת חיות הגוף בהתאם לסוג הדומם הצומח, החי או המדבר. הנפש הזו מתפשטת בגוף, וגדלה איתו.

הכוחות השונים של הנפש ניכרים מתוך הגוף שהיא נמצאת בו.

לנפש של דומם יש כוחות של קבלה והשפעה כמעט אפסיים בהשוואה לנפש של חי וצומח.
נפש של בעל חי- יש בה מערכת של גירוי ותגובה. אין שם בחירה.
פרה- יכולה להעדיף לאכול עשב ירוק במקום עשב צהוב, אבל זו לא בחירה, אלא העדפה.
היא לא מסוגלת לבחור משהו שנמצא מחוץ לטבעים שנטבעו בה- כמו למשל לצום ביום כיפור.
לכן בהמה נקראת **בה- מה**. כי כל מה שהיא תפעל, זה רק מתוך **מה שיש- בה**. לא מעבר לזה. כי היא נוצרה מוגבלת, בתוך הגבולות של הטבע.

הטבע - הוא חוקים שהוטבעו

יש אנשים שכאשר שואלים אותם- האם ייתכן שהאדם נברא במקרה? הרי הוא יצירה מופלאה ומורכבת כל כך? הם עונים: זה הטבע, הטבע עשה את הכל.

אבל **טבע**- פרוש המושג הוא: חוקים שהוטבעו. **מישהו טבע אותם**, וכך נוצרה המילה טבע.
טבע - זהו סך כל החוקים והמורכבויות של החיים הפיזיים.
אפשר לחוש את מטביע הטבע בתוך הטבע, אבל להבין אותו- לא נוכל.
כי כל עוד אנחנו מנסים לקלוט אותו מתוך המבנה הטבעי שלנו - אנחנו עדיין בגדר של -חלק מתוך שלם. והחלק לא יכול להכיל את השלם.
הנקודה המופלאה כאן, היא שיש בתוכינו משהו שנברא, והוטבע בצלם של השלם, והוא הנשמה. דרך הנשמה - נוכל להתעלות מעל לטבעיות שלנו, ולחוות חיבור עם השלם.
החיבור הזה עם השלם הוא החוויה שכולנו מחפשים באופן נואש. הטוב המוחלט, האור המוחלט - יכול לגעת בנו, אם נאפשר לו.

הנשמה של האדם - מאפשרת לו לפרוץ את גבולות הטבע שלו, ולהפוך לעל-טבעי, ע"י הבחירה שלו. הנשמה של האדם היא כוח רוחני - חזק יותר מהאינסטינקטים שלו, ויותר חזק מהנפש שלו,

הנשמה - היא חלק הבורא שבתוך האדם.
לגוף- הוא חלק הבריאה, והטבע- שבאדם.
כל השאלה היא עם מי אנחנו מזדהים: עם הבריאה או עם הבורא שבתוכנו? עם הטבע או עם במטביע?
למי אנחנו נותנים להוביל את חיינו- לגוף או לנשמה?....

"וויצר ה' אלוקים את האדם מן האדמה, ויפח באפיו נשמת חיים- ויהי האדם לנפש חיה."

(בראשית ב' ז')

מדוע כתוב "וייצר" עם שני יודים ?
כי האדם נוצר עם חלק גופני - מהעפר, וחלק רוחני - שהוא נשמת אפו של הבורא.
זוהי הנשמה- שתפקידה לקשר את האדם עם העולמות העליונים.

כדי להבין את המציאות הזו, בהבנה פנימית אמיתי, אנחנו חייבים להתבונן לעומק על המקור של החלקים הרוחניים שבנו.

משל מנפח הזכוכית

חז"ל דימו את החלקים הרוחניים שבנפש האדם ליצירת כלי זכוכית.
בעשיית כלי זכוכית יש שלושה שלבים :

1. נשימת ההבל שבתוך פי היוצר (היוצר עוצר בתוך פיו את כל האוויר שהוא רוצה להוציא לתוך הכלי) - מקבילה לנשמה, שהיא צלם אלוקים ממש - שהוא מהות הכלי.
2. היוצר משחרר את הנשימה שהייתה בתוך פיו לתוך צינור ארוך ונושב את אויר הנשימה לתוכו. השלב הזה מקביל לרוח, משום שהרוח זזה ממקום למקום- מפיו של האמן- לצינור- ומשם לכלי. (כמו שבאדם זזה הרוח מהמחשבה לדיבור)
3. היוצר מעצב מהצינור כלי זכוכית בעל צורה ודפנות. לשלב זה קוראים נפש, שהיא השלב הסופי.

שלושת השלבים האלה יצרו את שלושת החלקים הרוחניים באדם-

1. **נשמה-** מלשון נשימה של בורא עולם, שכביכול הוציא מתוך פיו את החלק הרוחני הגבוה שנקרא נשמה. - הנשמה לא יכולה להיפגם או להתקלקל, כי היא במהותה צלם אלוקי נצחי.
2. **הרוח -** היא מצב של זרימה יורדת ועולה. היא הקשר בין החלקים הגבוהים של האדם והחלקים הנמוכים שלו. מעין מתווך. לאדם יש עליות וירידות. לפעמים הוא קרוב יותר לבורא עולם, ולפעמים מרגיש רחוק יותר. כל אלו הם מצבים של הרוח.
3. **הנפש-** נותנת את הצורה החיצונית לאדם, אבל היא תלויה בשורש של הנשמה שמשפיע עליה מלמעלה.

השפה הרוחנית של הנשמה

הנשמה נכנסת בתוך גוף האדם רק בחלק קטן ממנה. רוב רובה של הנשמה חופפת מעל האדם ומקיפה אותו בחינת "אור מקיף", מעין הילה של אור.

החלק של הנשמה שנכנס לתוך האדם עצמו - משכנו במוח (לפי האר"י זצ"ל)

וזו הסיבה שלנשמה יש יכולת להשכיל את האדם, ולהשפיע עליו הארות והשראות רוחניות - כיוון ששורשה בעולם מאוד גבוה. לנשמה יש יכולת חווייתית מיוחדת, דרכה אנחנו יכולים לחוות חוויה של "דעת". דעת - זו לא השכלה או אגירת ידע ואינפורמציה שאנחנו רוכשים בבתי הספר.

דעת- זוהי חוויה רוחנית של חיבור אל האור האינסופי שממנו באנו, ושאליו אנחנו כמהים כל הזמן לחזור.

דעת- זוהי חוויה שלא נוכל להשיג באמצעות דפוסי החשיבה הרגילים שלנו. הם מקובעים וקשורים מדי לתפיסה הרגילה של החושים. קשה לנו להתעלות מעל לדפוסי המציאות המוכרים ולחוות אור אינסוף, משום שאנחנו תופסים את עצמנו כבעלי גבול, (מוגבלים) סופיים, ונטועים עמוק בזמן.

מה שמאפשר לנו לחוות את חוויית הדעת זו הנשמה. אבל מאחר והיא כל כך גבוהה, לא תמיד הגוף החומרי יכול להכיל אותה במלואה, ולכן רוב חלקיה מקיפים את האדם מחוצה לו, ורק חלקה ה"נמוך" נמצא בתוך האדם.

פרוש הדבר שאנחנו לא מודעים לעוצמתה המלאה של הנשמה, ורוב בני האדם לא קולטים את המסרים שלה באופן ישיר, כי הם מתפקדים רק ברמה של רוח ונפש.

כדי לקלוט את המסרים של הנשמה, יש צורך ב"השתקה" מסוימת, זמנית, של רעש והמולת העולם על כל תהפוכותיו. הרעש הזה חודר לתוכינו ללא הפסקה, אפילו כשאנחנו ישנים, ומפריע לנו לשמוע את "קול הדממה הדקה" שמתוכה עולים צלילי הנשמה.

לפי חז"ל - אם אדם כועס, או יוצר חציצות חמורות מסוימות בינו לבין מקור הכוח האלוקי- הנשמה עלולה להסתלק ממנו, משום שהיא לא יכולה לשאת את הפגם שיש במעשים האלו, והוא עלול להישאר רק עם החלקים של רוח ונפש.

אבל אם אדם מכין כלי ראוי, שהנשמה שלו תשרה בו, הנשמה יכולה להשרות עליו השגות של קדושה מהשורש ממנו היא באה. הנשמה מאותתת אלינו כל הזמן אודות הצורך להתרומם, ולהשלים את הצורה הרוחנית שלנו, כדי שנוכל להתחבר עם החלקים הגבוהים ששייכים לנו בעולמות העליונים.

אם הנפש של האדם עדינה וקשובה לאיתותים האלה, היא תשמע אותם. ככל שאדם משקיע את כל האנרגיה הרוחנית שלו בדברים זמניים וחומרניים של העולם החולף- יהיה לו קשה יותר לשמוע את בת הקול הפנימית של הנשמה, שמביאה לו מסרים מעולם עליון ונצחי.

יש לנו כאן בחירה: **האם לשמוע- או לא לשמוע. לתת לנשמה להוביל אותנו, או לגוף להוביל.** הבחירה הזו היא קריטית מאוד עבור גורלנו הרוחני. אדם יכול להחמיץ עולמות שלמים של עונג רוחני והשראה אלוהית בגלל חוסר תשומת לב לבחירה שהוא בוחר ברגע זה ממש.

נשמה יתרה

בזמנים מיוחדים כמו שבתות וימים טובים, מתווספת לאדם נשמה יתרה.

פרוש הדבר, שאדם מקבל תוספת רוחנית מהנשמה שלו עצמו, אם כי הדבר לא חייב להיות ניכר כלל בגוף. זאת, משום שהנשמה אינה קשורה לגוף באופן בו הנפש קשורה לגוף. כלומר תוספת נשמה אינה מוסיפה תוספת חיות פיזית ואנרגיה לגוף, אלא מקשרת את האדם קשר קרוב יותר עם עולמות עליונים רוחניים. זה מה שקורה בשבת ובחג.

אפשר להבין זאת גם מאמירת חז"ל: "רשעים בחייהם קרויים מתים, וצדיקים במיתתם קרויים חיים..."

רשעים- הכוונה לאנשים השקועים בחומר, ולא מתבוננים כלל בשאלה- מה תכלית חייהם בעולם הזה.

במציאות, אנחנו רואים אנשים רשעים שטובלים בכל טוב, והם מאוד בריאים בגופם ובכיסם. אם כך מדוע הם נקראים "מתים"? הכוונה כאן היא למוות רוחני. אין להם חיות רוחנית, כי הם ממיתים את החלק הגבוה שלהם, ומנתקים את עצמם ממקור החיים הנצחי. עצם זה שבחרו להיות שקועים בחומר, הם גזרו על הנשמה שלהם סוג מסוים של מיתה.

לעומת זאת- צדיקים הם אנשים שנותנים לבת הקול הפנימית של הנשמה שלהם- להוביל אותם במעשיהם, והם מכוונים את חייהם אל תכלית נצחית.

מכאן- אפשר להבין איך לאדם יכולים להיות חלומות אמיתיים, דרכם הנשמה מקבלת מסרים מעניינים שמתרחשים בעולמות העליונים. כיוון שהנשמה נמצאת ברובה מחוץ לגוף האדם, והיא במהותה קשורה לעולמות העליונים ו"מבינה את השפה" הרוחנית של אותם עולמות - היא מסוגלת לקלוט דברים הקורים שם, מחוץ להשגה הרגילה של

האדם. כך, מתקבלים במודעות של הרוח והנפש- חלומות אמת.(פרוט
בפרק על סוד החלומות).

גם בהקיץ - כל אדם עובר לפעמים חוויה של שפע רוחני, הבזקי אור,
והבזקי התעלות בהם הוא חש את הנשמה שלו.
כל השאלה היא עד כמה הוא פתוח להבחין בהם.
אנחנו חיים בסביבה תרבותית וחברתית שהיא אטומה מאוד מבחינה
רוחנית. וגם כאשר אנחנו כבר מקבלים מסר כזה, שהוא מעבר למערכת
הרגילה שבה אנחנו חיים (כמו חלום שמתגשם, או ידיעה פנימית מה
עומד לקרות)- הסביבה דוחקת בנו להוריד מייד את המסך האטום, ולא
להקשיב למסר.